

EXPOZIȚIA „CIVILIZAȚIA BOIAN PE TERITORIUL ROMÂNIEI”

Descoperirile neolitice de la Chitila-„Fermă” și din alte zone bucureștene aflate în colecțiile Muzeului Municipiului București

Vasile Boroneanț

Cercetările arheologice de la București din așezarea de la Chitila, în zona numită „Fermă” („Ferma pomicolă”) au început în anul 1982, fiind continuate între anii 1983–1985. Ele au fost reluate în 1998 și vor fi continuate după posibilități și în anii care vor urma.

Este unul dintre cele mai importante și interesante obiective arheologice din Câmpia Română și Câmpia Bucureștiului. Cercetările au fost începute cu ocazia lucrărilor de drenare a cursului râului Colentina, cât și datorită intențiilor de transformare a acestuia într-o succesiune de lacuri, în vederea exploatării lor în scop turistic, sportiv și de agrement. Primele informații despre acest sit au început să fie culese cu 10 ani înainte de începerea săpăturilor efective, când lucrările de amenajare a plantației de pomi fructiferi au „spart” un tell (movilă) în care se aflau vestigiile neolitice – fragmente ceramice, oase de animale și de om, resturi de locuințe. Declanșarea lucrărilor a generat începerea unor cercetări de teren, care au dus la identificarea în zonă a dovezilor de locuire din paleolitic, neolitic, epoca bronzului, prima și a doua epocă a fierului, perioada daco-romană, precum și din perioada medievală și modernă. Săpăturile s-au desfășurat cu participarea studenților de la Facultatea de Istorie (atunci și de Filozofie) a Universității din București, în cadrul programului de practică arheologică.

Locuirea este atât de intensă și complexă datorită existenței în areal a unui potențial economic, cu valori ridicate, stând în directă legătură cu bucla pe care o face cursul domol al Colentinei și care include o baltă mlăștinoasă, în cuprinsul căreia se află și o mică insulă (ostrov) – un adevărat paradis al păsărilor de baltă, cu o bogată faună piscicolă și terestră. Din malul înalt al râului mustesc și acum izvoare cu apă bună de băut.

Materialele prezentate în expoziție provin din orizonturile de locuire aparținând neoliticului vechi din așezarea de la Chitila-„Fermă”, la care s-au adăugat materiale din aceeași perioadă din așezările până acum cunoscute din București și din împrejurimile sale.

Problema care se pune este aceea de periodizare și atribuire culturală. Cercetările recente au ridicat niște probleme care țin de adâncirea, diversificarea și extinderea cercetărilor în domeniu. Rezultatele cercetărilor de la Chitila-„Fermă” au pus în lumină materiale și situații care pun în cumpănă

etapele de desfășurare a culturii Boian. Anume etapa Bolintineanu aparține culturii Boian sau etapei vechi a culturii Vădastra? Ea reprezintă o sinteză locală într-o zonă de contingență a unor curente culturale venite din vest – prin intermediul culturii Criș-Starčevo –, sudice – de tip Karanovo –, lineare, central europeană, estice de tip bugo-nistrean. Astfel de influențe și asimilări culturale au continuat și în etapele de dezvoltare care au urmat, din neoliticul mijlociu și final, de-a lungul desfășurării etapelor culturilor Boian și Gumelnița.

Este important de semnalat că la nivelul de locuire Boian-Spanțov de la Chitila sunt prezente numeroase fragmente și figurine de tip Precucuteni. Figurinele provin din nivelul Bolintineanu și din cele aparținând fazelor (etapelor) Giulești, Vidra, Spanțov. Acestea împreună cu vase de lut provenind din binecunoscutele descoperiri de la Vidra, Jilava, Bucureștii Noi, împreună cu figurine de lut, din os, în special din cele cu cap inelar și unele de silex aparțin civilizațiilor (culturilor) Bolintineanu, Boian și chiar Gumelnița.

Expoziția s-a organizat la inițiativa Muzeului Dunării de Jos de la Călărași, vrând să se facă dovada că valea Dunării mijlocii și inferioare a constituit în mezolitic, un important centru de dinamică de invenție, care a continuat și în neolitic. Realizările acestor civilizații au fost preluate de către arealele geografice vecine, în procesele de difuzare culturală urmând modificărilor climatice din postglaciar și au cunoscut adaptări ținând pasul cu transformările și evoluțiile lingvistice în spiritul tradițiilor străvechi.

Este pusă în evidență o succesiune de culturi care evoluează dinamic din una în alta pe o arie geografică relativ restrânsă. Ele sunt rodul unei intense și stăruitoare cercetări începute între cele două războaie mondiale de către ilustrul nostru înaintaș Dinu V. Rosetti. Această succesiune de descoperiri ne fac să înțelegem mai bine de ce în epocile istorice, care au urmat, medievală, modernă și contemporană este posibil ca în arealul geografic carpato-danubian să existe aspecte etno-culturale circumscrise teritorial în zone ca Mehedinți, Gorj, Argeș, Muscel, Teleorman, Sibiu, unele având denumiri cunoscute ca Țara Făgărașului, Țara Bârsei, Țara Hațegului, a Maramureșului etc.

Expoziția s-a deschis în luna februarie, la Tulcea, și urmează să fie preluată de alte muzee din Câmpia Română și din țară.

Note bibliografice

1. **V. Boroneant** – Tellul neolitic de la Chitila–București, Materiale și cercetări arheologice, A XVII, Sesiune anuală de Rapoarte, Ploiești, 1983 (partea I. București, 1992, pp. 69–72).
2. **V. Boroneant**, Chitila Fermă, un aspect cultural al începutului primei epoci a fierului, date preliminare. Tracodacica, V, 1948, 1–2, 156–166.
3. **V. Boroneant** – Manifestări de artă în locuirea neolitică de la Chitila Fermă. Cercetări arheologice în București IV, 1992, pp. 11–29.
4. **E. Comșa, D. V. Rosetti**, Istoria comunităților Culturii Boian, București 1974, Publicațiile Muzeului Municipiului București, 1934.
5. **D. V. Rosetti** – Din preistoria Bucureștilor, București, 1929.